

חוברת תרגול – שורשים ומקום: המשפחה שלי והיישוב שלי

מהדורה למורה **רגיל**

מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להכיר את מושגי המשפחה על צורותיה השונות ואת מבנה עץ המשפחה
- לתרגל כישורי ראיון: שאלות פתוחות, הקשבה ורישום סיפורים של מבוגרים
- להבין כיצד שמות וחפצים נושאים זיכרון ומשמעות משפחתית
- לעקוב אחר התפתחות היישוב ולזהות דרכים לתרום לקהילה

גרסה רגילה – כל הפריטים.

חלק א׳ – פרק 1 • מעגלים של אנשים: משפחה קרובה, מורחבת ואנשים שהם כמו משפחה – שאלות פתיחה

1. ב – חוט אדום ארוך
2. ג – המשפחה הקרובה שגרה איתי
3. ב – על השכנה רחל שאוספת אותו מבית הספר
4. א – שיש לה שני בתים – של אבא ושל אמא

חלק ב׳ – פרק 1 • מעגלים של אנשים: משפחה קרובה, מורחבת ואנשים שהם כמו משפחה – הבנה ויישום

1. נכון – המעגל השני הוא המשפחה המורחבת שכוללת קרובים כמו דודים וסבים
2. לא נכון – בטקסט מודגש שכל משפחה נראית אחרת, ולכל אחת צורה משלה
3. נכון – הטקסט מזכיר משפחה אומנת כחלק מהצורות של המשפחה הקרובה

חלק ג׳ – פרק 1 • מעגלים של אנשים: משפחה קרובה, מורחבת ואנשים שהם כמו משפחה – השלמות והתאמות

1. בחרתי
2. חגים

חלק ד׳ – פרק 1 • מעגלים של אנשים: משפחה קרובה, מורחבת ואנשים שהם כמו משפחה – התאמה

1. ב (משפחה קרובה)
2. ד (משפחה מורחבת)
3. א (אנשים שהם כמו משפחה)
4. ג (משפחה מורחבת)

חלק ה׳ – פרק 2 • עץ המשפחה שלי: דורות, שורשים וענפים – הכרת המושגים

1. ב – כי כמו עץ אמיתי יש לו שורשים, גזע וענפים
2. ג – ארבעה
3. ג – סבא רבא וסבתא רבתא
4. ב – קווים שמחברים ומראים קשר

חלק ו׳ – פרק 2 • עץ המשפחה שלי: דורות, שורשים וענפים – התאמה וסדר

1. לא נכון – בטקסט נכתב שיש אנשים שמציירים את הדור הוותיק למטה ויש שמציירים אותו למעלה – שתי הדרכים נכונות
2. נכון – הטקסט מציע אפשרות זו למי שלא מתאים לו עץ משפחה רגיל
3. נכון – כך אפשר לגלות שמות ותמונות מיוחדות

חלק ז׳ – פרק 2 • עץ המשפחה שלי: דורות, שורשים וענפים – התאמה, סדר וכתיבה

- 1 – ד (סבא רבא וסבתא רבתא)
- 2 – ג (סבים וסבתות)
- 3 – א (ההורים)
- 4 – ב (אני, הנכדים והנכדות)

חלק ח׳ – פרק 2 • עץ המשפחה שלי: דורות, שורשים וענפים – בניית העץ שלב אחרי שלב

1. כותבים את השם שלי על הדף
2. מוסיפים את האנשים הקרובים ביותר
3. ממשיכים הלאה לדורות נוספים
4. שואלים מבוגרים שאלות כדי לגלות עוד פרטים

חלק ט' – פרק 3 • ראיון עם אדם שחשוב לי: שאלות פתוחות והקשבה – מה זכרתם?

1. א – שיחה שבה אחד שואל והשני מספר
2. ב – מראיין
3. ב – מרואיין
4. ב – חמש או שש

חלק י' – פרק 3 • ראיון עם אדם שחשוב לי: שאלות פתוחות והקשבה – מילים מהראיון

1. שאלה
2. איך
3. מראיין
4. המשך

חלק י"א – פרק 3 • ראיון עם אדם שחשוב לי: שאלות פתוחות והקשבה – מהתכנון ועד התודה

1. מתכננים: בוחרים אדם מבוגר שחשוב וכותבים שאלות מראש
2. שואלים: מתחילים בשאלה קלה ומדברים לאט וברור
3. מקשיבים: מסתכלים על המרואיין ומהנהנים בראש
4. רושמים: כותבים מילים חשובות או מציירים ציור קטן
5. מודים: אומרים תודה ומכינים כרטיס תודה

חלק י"ב – פרק 4 • חפץ עם סיפור ושם ומשמעותו – זיכרון ושמות

1. ב – הסיפור והאהבה שבתוכו
2. א – פמוט
3. א – מרוקו
4. ב – גיל
5. ב – כמשאלה טובה

חלק י"ג – פרק 4 • חפץ עם סיפור ושם ומשמעותו – התאמה בין שם למשמעות

1. 1 – ג (מה שמאיר)
2. 2 – ה (תחילת הבוקר)
3. 3 – ד (שמחה)
4. 4 – ב (יופי)
5. 5 – א (שם על שם החודש לפני חג הפסח)

חלק י"ד – פרק 4 • חפץ עם סיפור ושם ומשמעותו – חשיבה וכתיבה

1. כי החפץ הישן נושא סיפור וזיכרון של אדם או רגע מיוחד, ולא רק ערך כספי
2. שם על שם מישהו ניתן לזכר אדם אהוב כמו יעקב שנקרא על שם סבא רבא; שם לפי משמעות ניתן בגלל המילה עצמה כמו אור או גיל
3. תשובה חופשית הכוללת שם החפץ, חומר ותיאור קצר של הסיפור שלו
4. כי השם הוא חלק מהזהות של האדם, וכיבוד השם מראה כבוד לאדם עצמו

חלק ט"ו – פרק 5 • היישוב שלי: ראשית המקום וסיור במפה – זוכרים את הסיפור

1. א – מים, אדמה טובה ודרך לעולם
2. ב – הפך לכביש

חלק ט"ז – פרק 5 • היישוב שלי: ראשית המקום וסיור במפה – השלמה ובדיקה

1. לא נכון – בהתחלה היו רק כמה בתים קטנים והחיים לא היו קלים
2. נכון – אלה דוגמאות לסימנים מהעבר שמוזכרים בטקסט

חלק י"ז – פרק 5 • היישוב שלי: ראשית המקום וסיור במפה – מילים חסרות

1. מייסדים
2. מפה

חלק י"ח – פרק 5 • היישוב שלי: ראשית המקום וסיור במפה – התאמות

1. 1 – ג (האנשים הראשונים שהתיישבו במקום)
2. 2 – ד (מקור מים ליישוב החדש)
3. 3 – א (מקום שאפשר לגלות בו את סיפור היישוב)
4. 4 – ה (סימן מהימים הראשונים של המקום)
5. 5 – ב (אדם שאפשר לשאול אותו על עברו של היישוב)

חלק י"ט – פרק 6 • אנשים טובים בקהילה ותערוכת השורשים המסכמת – הבנה ראשונית

1. א – שומרת במעבר החציה
2. א – ממליצה לכל ילד על ספר מתאים
3. א – מתנדב עוזר מרצונו בלי לקבל כסף
4. א – כרטיס תודה
5. א – הכנת כרטיסי תודה ושתילת צמח בחצר

חלק כ' – פרק 6 • אנשים טובים בקהילה ותערוכת השורשים המסכמת – השלמה והתאמה

1. שלט
2. מתי
3. מדריך

כרטיס יציאה – מה לחפש

- התלמיד/ה מזהה לפחות שני מעגלים שונים של אנשים קרובים
- התלמיד/ה מספר/ת פרט אחד חדש שגילה/תה דרך ראיון, חפץ או שם
- התלמיד/ה מציין/ת שינוי אחד ביישוב ודרך אחת לתרומה אישית

טיפים להפעלה:

- אפשר לחלק את החוברת לפי מהלך היחידה – פרק אחד לכל 1-2 שיעורים, ולסיים בתערוכה
- לאפשר לכל תלמיד/ה לבחור 'משפחה שבחרתי' או 'אדם שחשוב לי' בכל משימה אישית
- לתלמידים שזקוקים לתמיכה אפשר לצמצם למשימת ציור או מילוי משפטים פתוחים במקום כתיבה חופשית
- לשמור את עמודי החוברת כבסיס לפינות התצוגה בתערוכת השורשים המסכמת

חוברת תרגול – שורשים ומקום: המשפחה שלי והיישוב שלי

שורשים ומקום – המשפחה שלי והיישוב שלי לכיתה ג׳

· רגיל

תוכן החוברת

1. פרק 1 – מעגלים של אנשים: משפחה קרובה, מורחבת ואנשים שהם כמו משפחה
2. פרק 2 – עץ המשפחה שלי: דורות, שורשים וענפים
3. פרק 3 – ראיון עם אדם שחשוב לי: שאלות פתוחות והקשבה
4. פרק 4 – חפץ עם סיפור ושם ומשמעותו
5. פרק 5 – היישוב שלי: ראשית המקום וסיור במפה
6. פרק 6 – אנשים טובים בקהילה ותערוכת השורשים המסכמת

שם: _____ כיתה: _____

יצרה: רוית ראש בן ישי

חוברת תרגול – שורשים ומקום: המשפחה שלי והיישוב שלי

חוברת התלמיד/ה רגיל

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בחוברת הזו תעברו מסע בעקבות השורשים שלכם – מהמשפחה ועד היישוב שבו אתם גרים. בכל פרק יש משימות קריאה, כתיבה וציור; אפשר לבחור בכל שלב 'משפחה שבחרתי' או 'אדם שחשוב לי'. עבדו בקצב שלכם ושתפו בסוף כל פרק משהו שגילית.

1 חלק א׳ – פרק 1 • מעגלים של אנשים: משפחה קרובה, מורחבת ואנשים שהם כמו משפחה – שאלות פתיחה

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה הביאה המורה לכיתה בסיפור הפתיחה?

א) ספר גדול ב) חוט אדום ארוך ג) ציור של עץ ד) מפה של היישוב

2. מי נמצא במעגל הראשון, הקרוב ביותר?

א) המשפחה המורחבת ב) אנשים שהם כמו משפחה ג) המשפחה הקרובה שגרה איתי

ד) חברים מבית הספר

3. על מי סיפר רפאל בסיפור הפתיחה?

א) על דודה שלו ב) על השכנה רחל שאוספת אותו מבית הספר ג) על סבא רבא ד) על אח גדול

4. מה סיפרה מעיין בכיתה?

א) שיש לה שני בתים – של אבא ושל אמא ב) שאין לה משפחה ג) שהיא גרה עם סבתא בלבד

ד) שהיא חדשה בכיתה

2 חלק ב׳ – פרק 1 • מעגלים של אנשים: משפחה קרובה, מורחבת ואנשים שהם כמו משפחה – הבנה ויישום

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	במעגל השני, המורחב, נמצאים דודים, דודות, סבים וסבתות	☐	☐
2	כל המשפחות במעגלים נראות בדיוק אותו דבר	☐	☐
3	ילד שגדל במשפחה אומנת שייך גם הוא למעגל של משפחה קרובה	☐	☐

3 חלק ג׳ – פרק 1 • מעגלים של אנשים: משפחה קרובה, מורחבת ואנשים שהם כמו משפחה – השלמות והתאמות

השלימו את המילה החסרה.

1. אנשים שהם לא קרובי משפחה אבל כמו משפחה נקראים "המשפחה ש _____ "

2. כשמשפחה גרה רחוק, אפשר להישאר בקשר דרך הטלפון או ב _____

4 חלק ד' – פרק 1 • מעגלים של אנשים: משפחה קרובה, מורחבת ואנשים שהם כמו משפחה – התאמה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. אמא שגרה איתי בבית	___	**א.** אנשים שהם כמו משפחה
2. דודה שגרה בארץ אחרת	___	**ב.** משפחה קרובה
3. שכנה שמכינה מרק כשאני חולה	___	**ג.** משפחה מורחבת
4. סבא וסבתא שנפגשים כל שבת	___	**ד.** משפחה מורחבת

5 חלק ה' – פרק 2 • עץ המשפחה שלי: דורות, שורשים וענפים – הכרת המושגים

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. למה קוראים לציור הזה 'עץ משפחה'?

א) כי הוא ירוק ב) כי כמו עץ אמיתי יש לו שורשים, גזע וענפים ג) כי מציירים אותו בחוץ

ד) כי הוא גדל בגינה

2. כמה דורות מוזכרים בטקסט כשבונים עץ משפחה?

א) שניים ב) שלושה ג) ארבעה ד) חמישה

3. מי נמצא בדור הראשון, הוותיק ביותר, בעץ המשפחה?

א) הנכדים ב) ההורים ג) סבא רבא וסבתא רבתא ד) החברים

4. מה חשוב שיהיה בציור עץ המשפחה בין האנשים?

א) צבעים זהים ב) קווים שמחברים ומראים קשר ג) מספרים ד) שמות באנגלית בלבד

6 חלק ו' – פרק 2 • עץ המשפחה שלי: דורות, שורשים וענפים – התאמה וסדר

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	כל המשפחות חייבות לצייר עץ בצורה אחת בלבד, עם שורשים למטה	☐	☐
2	ילד שגדל במשפחה מאמצת יכול לצייר 'עץ האנשים שלי' במקום עץ משפחה רגיל	☐	☐
3	כשבונים עץ משפחה כדאי לשאול מבוגרים שאלות כמו מאיזו ארץ הגיעה המשפחה	☐	☐

7 חלק ז' – פרק 2 • עץ המשפחה שלי: דורות, שורשים וענפים – התאמה, סדר וכתיבה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. דור ראשון	___	**א.** ההורים

2. דור שני	___	**ב.** אני, הנכדים והנכדות
3. דור שלישי	___	**ג.** סבים וסבתות
4. דור רביעי	___	**ד.** סבא רבא וסבתא רבתא

8 חלק ח' – פרק 2 • עץ המשפחה שלי: דורות, שורשים וענפים – בניית העץ שלב אחרי שלב

מספרו את השלבים לפי הסדר הנכון (1, 2, 3...).

☐	ממשיכים הלאה לדורות נוספים
☐	שואלים מבוגרים שאלות כדי לגלות עוד פרטים
☐	מוסיפים את האנשים הקרובים ביותר
☐	כותבים את השם שלי על הדף

9 חלק ט' – פרק 3 • ראיון עם אדם שחשוב לי: שאלות פתוחות והקשבה – מה זכרתם?

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה זה ראיון?

א) שיחה שבה אחד שואל והשני מספר ב) מכתב תודה קצר ג) ציור של עץ המשפחה

ד) רשימת קניות לשבת

2. איך קוראים למי ששואל בראיון?

א) מרואיין ב) מראיין ג) מספר ד) עורך

3. איך קוראים למי שעונה ומספר בראיון?

א) מראיין ב) מרואיין ג) מאזין ד) כותב

4. כמה שאלות כדאי לכתוב מראש בשלב התכנון?

א) שתיים ב) חמש או שש ג) עשרים ד) אין צורך בשאלות

10 חלק י' – פרק 3 • ראיון עם אדם שחשוב לי: שאלות פתוחות והקשבה – מילים מהראיון

השלימו את המילה החסרה.

1. בסוף כל שאלה כתובה שמים סימן _____

2. מילות שאלה חשובות הן: מי, מה, מתי, איפה, למה ו _____

3. מי ששואל בראיון נקרא _____

4. כששומעים משהו מעניין אפשר לשאול שאלת _____

11 חלק י"א – פרק 3 • ראיון עם אדם שחשוב לי: שאלות פתוחות והקשבה – מהתכנון

ועד התודה

מספרו את השלבים לפי הסדר הנכון (1, 2, 3...).

☐	מתכננים: בוחרים אדם מבוגר שחשוב וכותבים שאלות מראש
☐	רושמים: כותבים מילים חשובות או מציירים ציור קטן
☐	מודים: אומרים תודה ומכינים כרטיס תודה
☐	שואלים: מתחילים בשאלה קלה ומדברים לאט וברור
☐	מקשיבים: מסתכלים על המרואיין ומהנהנים בראש

12 חלק י"ב – פרק 4 • חפץ עם סיפור ושם ומשמעותו – זיכרון ושמות

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה הופך חפץ רגיל לחפץ עם סיפור?

א) המחיר שלו ב) הסיפור והאהבה שבתוכו ג) הגודל שלו ד) הצבע שלו

2. איזה חפץ מוזכר בטקסט כמשל לחפץ שמדליקים בו נרות בשבת?

א) פמוט ב) כדור ג) ציור ד) מחברת

3. מאיזו ארץ הגיעה הכוס שמצאה טליה בארגז הישן?

א) מרוקו ב) תימן ג) פולין ד) עיראק

4. איזה שם הוא גם מילה שמשמעותה שמחה?

א) אור ב) גיל ג) שלום ד) חיים

5. מדוע קיבלו ילדים כמו חיים או שלום את שמותיהם?

א) על שם מקום ב) כמשאלה טובה ג) בגלל חג ד) בגלל כינוי

13 חלק י"ג – פרק 4 • חפץ עם סיפור ושם ומשמעותו – התאמה בין שם למשמעות

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. אור	___	**א.** שם על שם החודש לפני חג הפסח
2. שחר	___	**ב.** יופי
3. גיל	___	**ג.** מה שמאיר
4. נוי	___	**ד.** שמחה
5. ניסן	___	**ה.** תחילת הבוקר

14 חלק י"ד – פרק 4 • חפץ עם סיפור ושם ומשמעותו – חשיבה וכתיבה

ענו בקצרה.

1. מדוע חפץ ישן יכול להיות חשוב יותר מחפץ חדש ויקר?

2. הסבירו את ההבדל בין שם שניתן על שם מישהו לבין שם שניתן בגלל משמעות, ותנו דוגמה מהטקסט לכל סוג.

3. כתבו שלט קצר לחפץ מדומיין מהבית שלכם: מה החפץ, ממה הוא עשוי ומה הסיפור שלו.

4. למה חשוב לבטא נכון את השם של כל ילד וילדה בכיתה?

15 חלק ט״ו – פרק 5 • היישוב שלי: ראשית המקום וסיור במפה – זוכרים את הסיפור

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה בדקו המייסדים לפני שהחליטו להישאר במקום?

א) מים, אדמה טובה ודרך לעולם ב) מספר התושבים העתידי ג) גובה ההרים מסביב

ד) צבע האדמה

2. מה קרה לשביל הצר עם השנים?

א) נשאר שביל עפר ב) הפך לכביש ג) נעלם לגמרי ד) הפך לנהר

16 חלק ט״ז – פרק 5 • היישוב שלי: ראשית המקום וסיור במפה – השלמה ובדיקה

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	בהתחלה היו ביישוב בתים רבים ובית ספר גדול.	☐	☐
2	סימנים מהימים הראשונים יכולים להיות עץ ענק או בית ישן עם קירות אבן.	☐	☐

17 חלק י״ז – פרק 5 • היישוב שלי: ראשית המקום וסיור במפה – מילים חסרות

השלימו את המילה החסרה.

1. האנשים שהתחילו את היישוב נקראים ה_____

2. לפני תכנון מסלול סיור חשוב לדעת לקרוא _____

18 חלק י"ח – פרק 5 • היישוב שלי: ראשית המקום וסיור במפה – התאמות

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. מייסדים	___	**א.** מקום שאפשר לגלות בו את סיפור היישוב
2. באר	___	**ב.** אדם שאפשר לשאול אותו על עברו של היישוב
3. ארכיון או מוזיאון קטן	___	**ג.** האנשים הראשונים שהתיישבו במקום
4. שלט רחוב או סמל יישוב	___	**ד.** מקור מים ליישוב החדש
5. תושב ותיק	___	**ה.** סימן מהימים הראשונים של המקום

19 חלק י"ט – פרק 6 • אנשים טובים בקהילה ותערוכת השורשים המסכמת – הבנה ראשונית

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מי עוזר לילדים לעבור את הכביש בבטחה?

א) שומרת במעבר החציה ב) הספרנית ג) שכן שמשקה פרחים ד) חניך בתנועת נוער

2. מה עושה הספרנית ביישוב?

א) ממליצה לכל ילד על ספר מתאים ב) שומרת על מעבר חציה ג) שותלת פרחים בגינה

ד) מביאה ארוחות חמות

3. מה ההבדל בין עובד למתנדב?

א) מתנדב עוזר מרצונו בלי לקבל כסף ב) עובד לא מקבל כסף בכלל ג) מתנדב הוא תמיד ילד

ד) אין הבדל ביניהם

4. מה אפשר להכין כדי להודות למישהו שעוזר לנו?

א) כרטיס תודה ב) חשבון ג) מפה ד) עיתון

5. אילו דוגמאות לתרומה של ילדים לקהילה מוזכרות בטקסט?

א) הכנת כרטיסי תודה ושתילת צמח בחצר ב) קניית מתנות יקרות ג) נסיעה לחופשה

ד) כתיבת ספר

20 חלק כ' – פרק 6 • אנשים טובים בקהילה ותערוכת השורשים המסכמת – השלמה והתאמה

השלימו את המילה החסרה.

1. בתערוכת השורשים ליד כל חפץ שמים _____ קטן שמסביר מה רואים.

2. בהזמנה לתערוכה חייב להיות כתוב למי היא, מה האירוע, _____ ואיפה.

3. ביום התערוכה כל ילד הוא גם _____ שמספר לאורחים על הפינה שלו.

כרטיס יציאה

אילו מעגלים של אנשים מקיפים אותי, ומי נמצא בכל מעגל?

מה למדתי על חפץ, שם או סיפור משפחתי שלא ידעתי קודם?

איך היישוב שלי השתנה מהימים הראשונים, ואיך אני יכול/ה לתרום לו היום?

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀